

5. Az állategészségügy aktuális kérdései

dr. Nemes Imre, 2016. április 6.

nemesi@nebih.gov.hu

Betegség-mentességek Magyarországon (OIE - World Organisation for Animal Health által elfogadva)

- **Brucella melitensis (történelmi mentesség)**
 - juhokban, 2004 óta
- klasszikus sertéspestis – 2013
 - 2013-ban EU is elismerte, hogy Mo. vaddisznóállományát sikerült mentesíteni (2007-ben kezdődött a járvány)
- **BSE – 2014**
 - Mo.-n soha nem jelent meg, EU nyugati országaiból behozott szarvasmarhákban volt csak jelen
 - a harmadik országokkal való kereskedelmet a mentesség előmozdította
- szarvasmarha gümőkór – 2014
 - 1985-ben deklaráltuk a mentességet, néhány évvel később fogadta el az EU
- kiskérődzők pestise – 2014
 - soha nem fordult elő Mo.-n
- Aujeszky-betegség – 2015
- **madárinfluenza – 2015**
 - Magyarországon intenzíven nevelt kacsállóományban tört ki a járvány, de egy állomány felszámolása után megszűnt a betegség

Passzív monitoring program: valamennyi állatorvos részéről hatósági bejelentési kötelezettség alá tartozó betegségek (amennyiben gyanú merül fel), megjelenésük esetén felszámolás alá kerülnek + programok a megelőzésükre

- 1. Afrikai lópestis (African horse sickness)
- **2. Afrikai sertéspestis (African swine fever, ASF)**
 - 90-95%-ban elhullást okoz mind a vaddisznó, mind házisertés állományban, komoly gazdasági károkat okoz
 - Oroszországban 5 éve, Ukrajnában 2 éve jelent meg, Mo.-hoz legközelebbi eset 250 km-re a határtól
- 3. Bőr csomósodáskór (Lumpy skin disease)
- 4. Hólyagos szájgyulladás (Vesicular stomatitis)
- 5. Juh- és kecskehimlő (Sheep and goat pox, Capripox)
- **6. Kéknyelv betegség (Bluetongue)**
 - 2014-ig egzotikus betegség Mo.-n, 2014 októberétől jelent meg Mo.-n
- **7. Keleti marhavész (Rinderpest, cattle plague)**
 - ennek okán hozták létre Mo.-n az állategészségügyi hatóságot, valamint az egész világon ez a betegség okozta az állategészségügyi szolgálatok létrejöttét
- 8. Kis kaptárbogár fertőzöttség (Small hive beetle, Aethina tumida)
- 9. Kiskérődzők pestise (Peste des petits ruminants)
- 10. Klasszikus sertéspestis (Classical swine fever, CSF)
- 11. Lépfene (Anthrax)
- 12. Lovak fertőző kevésvérűsége (Equine infectious anaemia)
- 13. Lovak járványos agy- és gerincvelő-gyulladásának alábbi típusai:
 - – Japán encephalitis (Japanese encephalitis)
 - – Keleti ló-encephalomyelitis (Eastern equine encephalomyelitis)
 - – Lovak venezuelai agy-és gerincvelő-gyulladása (Venezuelan equine encephalomyelitis)

- – Nyugati ló-encephalomyelitis (Western equine encephalomyelitis)
- – **Nyugat-nílusi láz (West Nile fever, WNF)**
 - **zoonózis, lovak vírusos betegsége, szúnyogok terjesztette betegség, idegrendszeri gondokat okoz**
- 14. Madárinfluenza (HPAI baromfiban, fogságban élő és vadon élő madarakban, LPAI baromfiban és fogságban élő madarakban)
- 15. Newcastle-betegség (Newcastle-disease, ND) (a régi baromfipestis)
- **16. Ragadós száj- és körömfájás (Foot-and-mouth disease, FMD)**
 - **komoly gazdasági károkat okozó, ragályozó betegség, könnyen terjed**
- 17. Rift-völgyi láz (Rift Valley Fever)
- 18. Sertések hólyagos betegsége (Swine vesicular disease, SVD)
- 19. Szarvasmarhák ragadós tüdőlobja (Contagious bovine pleuropneumonia)
- 20. Szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalma (Bovine spongiform encephalopathy, BSE)
- 21. Takonykór (Glanders)
- 22. Tenyészbenáság (Dourine)
- 23. Tropilaelaps atka fertőzöttség (Tropilaelaps mite)
- 24. Veszétség (Rabies)
- 25. Brucella ovis (Camelidae, Tragulidae, Cervidae, Giraffidae, Bovidae és Antilocapridae fajok)
- 26. Ebola (nem emberi főemlősök)
- 27. Majomhimlő (Rodentia fajok és nem emberi főemlősök)
- 28. Fertőző sertésbénulás
- 29. Psittacosis (Psittaciformes fajok)

Aktív monitoring programok: külön megtervezett állattartóhelyi, megyei állatlétszámot figyelembe véve mennyi mintát kell venni az egészséges állatokból is (monitorozás)

- Gümőkór
- Veszétség
 - rókákra kihelyezve
- Madárinfluenza
- **Kéknyelv-betegség**
 - **szarvasmarha- és juhállományok vizsgálata minden megyében**
- Klasszikus sertéspestis
- **Afrikai sertéspestis**
 - **ukrán-magyar határmenti kilőtt vaddisznókat minden esetben a Nemzeti Referencialaborban vizsgáljuk meg**
- Aujeszky-betegség
- **PRRS**
 - **2014 január elején Mo.-n a világon elsőként állam által folytatott országos mentesítési program, 30%-os fertőzöttségről indult és másfél év alatt 9 megye mentessége bejelentés alatt áll**
- Brucella melitensis
- TSE, BSE
- Zoonotikus szalmonellózis
 - aktív monitoring program, de nem tartozik bejelentési kötelezettség alá
 - 2005-ben indult EU-s program
- Echinococcus-trichinella
 - aktív monitoring program, de nem tartozik bejelentési kötelezettség alá

Veszétség

- emberben 99%-ban halállal végződik

- **urbánus veszettség: ember környezetében élő állatok (kutya, macska populációja), ezért nagyobb volt az emberre áterjedési valószínűsége**
- **szilvaticus veszettség (erdei): II. vh. óta inkább ez elterjedt, rókapopuláció**
- **ma a kutyákat kétszer kell oltani (emlékeztető oltással is)**
- **1992 óta Magyarországon rókaveszettség-mentesítés: rókák orális immunizálása, elsőként az osztrák határhoz közel, majd Dunántúl, Duna-Tisza-köze, Tiszántúl**
 - a vakcina kiszórása repülőgépekről történik
 - Pakson kézi adagolású
 - húslisztes csaletek, alumíniumkapszulára ráharapva orálisan immunizálódik a róka
 - tavaszi-őszi vakcinahelyezés, ez 15 és 25 Celsius között két hétig marad hatásos

Kéknyelv-betegség

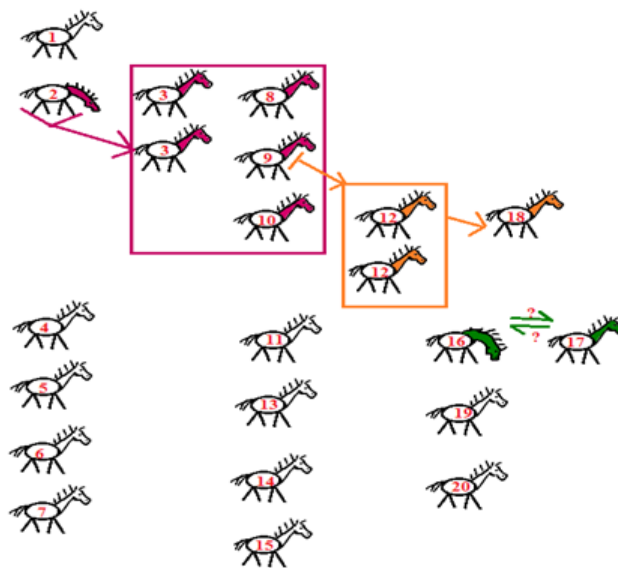
- **valódi vektor (amelyben valamilyen oknál fogva a vírus átalakul, fejlődik) tudja egyik állatról a másikra átvinni – más terjedési módja nincs!**
- 4-es szerotípus 2013 körül jelent meg Európa déli részén, Mo.-ra is ezt hurcolták be
- **tünet: nyálkahártya-vérzések, fekélyek**
- **keringési elégtelenséget okoz**
- **szarvasmarha, juh, kecske és vadon élő kérődzők tudnak megbetegedni**
 - juhok érzékenyebbek a szarvasmarhánál
- **cullicoides terjeszti**, szúnyognál kisebb rovar
 - ha egy érintetlen területen megjelenik, ott 100 km-es védőzónát állítanak fel + 50 km-en megfigyelési zóna
- 2014. október 14-én jelent meg Mo.-n, Csongrád megyében; Törökország-Görögország-Bulgária-Románia-Szerbia felől
- 2014-ben a vírus terjedése lassult, mivel az összes fertőzött állatot leölték
- 2015: Tolna, Baranya, Somogy megyei kitörések, majd B-A-Z., Győr-Moson-Sopron, Nógrád
- **vektormentes időszak: télen, amikor elpusztul a rovar, decembertől**
- intézkedések:
 - állatmozgások megtiltása
 - vektorok irtása 1 km-es körben (inkább csak gyérítés, teljes eredmény nincs)
 - 3 km-es körben az állatállományok aktív monitoring vizsgálata, újabb esetek felderítése
 - vakcinás védekezés két részletben: kitörések körül 20 km-en kötelező, ill. önkéntes alapon a teljes korlátozás alá vont területen

Fertőző kevésvérűség

- **RNS-vírus**
- **egypatások (ló, szamár, öszvér) fertőző betegsége**
- **terjesztése vérszívókkal történik (bögöly, kullancs, pőcsik) – csak mechanikai vektor, tehát az ízeltlábúakban a vírus nem szaporodik, nem fejlődik, nem alakul át**
 - ezért lassabb a terjedése, csak 3-4 óráig él a vírus a mechanikai vektorban
- **folyamatosan visszatérő lázas rohamok, nagy mennyiségű vírus a lovak vérében, folyamatosan romló kondíció**
 - Mo.-n ezeket a fertőző állatokat állami kártérítés mellett le kell ölni
- sokáig fertőző betegség, 1965 óta Mo.-n nem volt ilyen eset, viszont Romániából behurcolták
- aktív monitoring program: minden egyes lovat meg kell vizsgálni háromévente
 - valamennyi „mozgó” (pl. lóversenyre járó) lovat évente kell szerológiai módszerrel vizsgálni

A 2015-ös „járvány”

- március 1-jén egyetemi klinikára került egy ló kólikás tünetekkel
- az állatorvosok nem gyanakodtak fertőző kevésvérűségre, de értesítették a hatóságot a lehetőségről
- a NÉBIH eredményei bizonyították a fertőző kevésvérűséget, később a ló klinikai tüneteket is produkált (orrvérzések, melyek lehetővé tették a környezetében élő lovak megfertőzését)
- dilemma: az üllői klinika mennyire szeparált az egyéb istállóktól – bezárjuk-e legalább 90 napra a teljes üllői klinikát? – utóbbit választották
 - médiafelhajtás: kockázatos
 - eredmények utólag igazolták a döntést
 - a környező istállóknban és Dóra-majorban levő lovakat folyamatosan vizsgáltuk, tájékoztattuk a vizitáló lovak gazdáit
 - Ciprus, Baronesz, Merin, Fatime: elaltatták
 - Ontario-R, Frederik: kólika miatt elpusztult
 - **konklúzió: a legnagyobb esélye a fertőzésnek akkor van, amikor klinikai tüneteket is produkál az állat**
 - minden ló, amely Üllőről hazavitte a fertőzést, nem adta tovább a fertőzést hazatérve (**gazdák jó elkülönítése**)
 - egy felsőlajosi ló (az ábrán 9-es számú) további három lovat megfertőzött nem megfelelő elkülönítés miatt

A fertőző kevésvérűség intézkedései:

- **a fertőzött lovat haladéktalanul el kell altatni**
 - szemben pl. Olaszországgal, ahol megengedőbb a hatóság
- **a fertőzés 3 km-es körében állami költségre meg kell vizsgálni minden lovat**
- egy-két hisztériakeltő médiacsatorna mellett több fórumon kiépült kapcsolat a médiával
- a hivatal első körben „csak dolgozni akart, nem kommunikálni”, majd a hivatal átváltott proaktív kommunikációra (térképek, információk), ezt jól fogadta a média
- **Mo.-n minden lónak kell rendelkeznie lóútlevéllel – ez egyelőre csak 70-80%-os lefedettségű**